

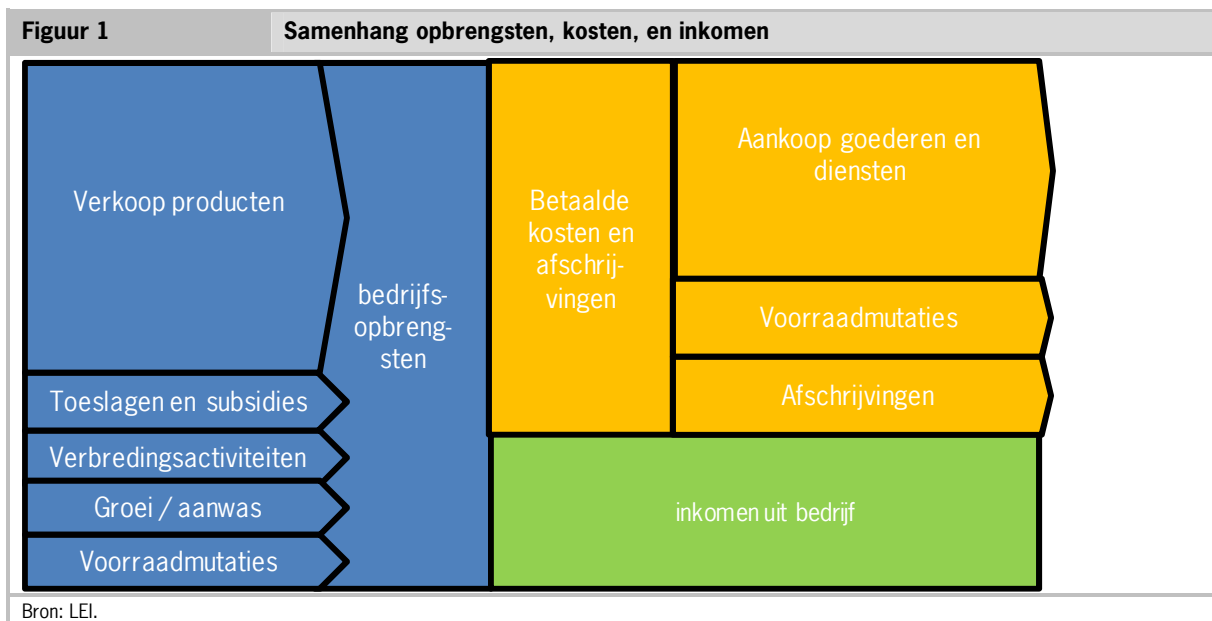
Van inkomen naar een gevulde portemonnee?

Harold van der Meulen en Hennie van der Veen

Als gevolg van de economische crisis zal in 2009 een groot aantal land- en tuinbouwbedrijven geconfronteerd worden met forse inkomensdalingen. De inkomsten staan onder druk en de rekeningen moeten gewoon betaald worden. Wat betekent dat voor bedrijven op korte termijn? Is er brood op de plank? En wat zijn de consequenties op de langere termijn? Inzage in beschikbare liquiditeiten op het bedrijf is hierbij relevant.

Liquiditeit en continuïteit

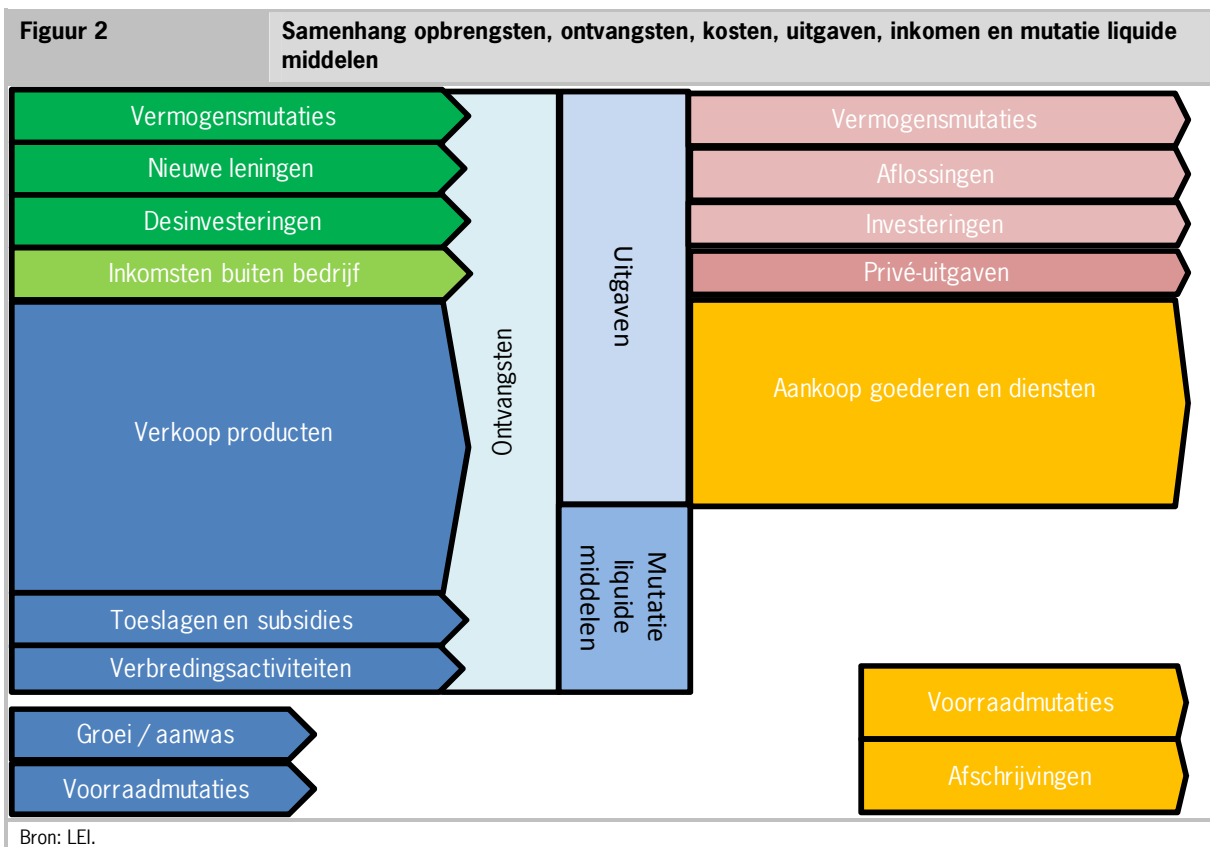
Continuïteitsperspectief van bedrijven: een noodzakelijke voorwaarde voor continuïteit op korte termijn is de beschikbaarheid van voldoende geld (liquide middelen: saldo op de bankrekeningen, eventueel beschikbare beleggingen) om de lopende uitgaven te kunnen doen. Denk hierbij aan rekeningen van de voerleverancier en aanschaf van nieuw plantmateriaal en ook de gangbare gezinsuitgaven. Voor de continuïteit op middellange termijn is de financierbaarheid van de noodzakelijke investeringen van belang. Die investeringen kunnen vanuit technische, economische en/of maatschappelijke oogpunt noodzakelijk zijn, bijvoorbeeld om te voldoen aan wettelijke eisen. Voor de continuïteit op lange termijn is het van belang dat de bedrijfsopvolging financieel mogelijk is. In dit artikel wordt dieper ingegaan op de korte termijn liquiditeitsproblemen.

Inkomen versus kasstroom

De ontwikkeling van bedrijfsresultaten wordt veelal weergegeven met het bedrijfseconomische kengetal inkomen uit bedrijf. Dat inkomen geeft weer hoeveel geld van de bedrijfsopbrengsten resteert na betaling van kosten en afschrijvingen (figuur 1). Het inkomensniveau zegt nog niet alles over de beschikbaarheid van

liquide middelen. Tegenvallende opbrengstprijzen leiden tot een lager inkomen uit bedrijf, maar dat hoeft niet direct een probleem te zijn voor de korte termijn. In dat geval zijn vooral de liquide middelen van belang: kunnen alle rekeningen worden betaald en is er brood op de plank. Hierbij spelen de posten: voorraadmutaties, groei/aanwas en afschrijvingen op de korte termijn geen rol. Dit zijn opbrengsten- en kostenposten die niet gepaard gaan met ontvangsten en uitgaven. Afschrijvingen zijn kosten voor investeringen die in het verleden zijn gemaakt en vormen in het jaar zelf geen uitgaven. Ze zijn nodig als reservering om in de toekomst de duurzame goederen te kunnen vervangen. Wel komen er nog andere 'ontvangsten' en 'uitgaven' om de hoek kijken, zoals privé ontvangsten en –uitgaven, (des)investeringen, nieuwe leningen, aflossingen en vermogensmutaties (bv erfenissen en schenkingen) (figuur 2). Via de belastingdienst kan door gebruik te maken van middeling of verliesverrekening een deel van reeds betaalde belastingen in voorgaande jaren worden terugontvangen. De mutatie van de liquide middelen geeft de relatie tussen de ontvangsten en uitgaven weer en zegt iets over het liquiditeitsverloop. Wanneer de mutatie negatief is dan wordt er ingeteerd op de liquide middelen. Het saldo op de rekening courant neemt af en kan negatief worden. Zonder maatregelen komt het bedrijf op termijn in problemen wanneer het banksaldo daalt tot onder de kredietlimiet. Rekeningen kunnen niet meer worden betaald en een gesprek met de bank is noodzakelijk.

Oplösungen liquiditeitstekort

Ondernemers hebben altijd te maken met schommelingen in hun kasstroom. Dit leidt niet elk jaar tot problemen, omdat een buffer van liquide middelen dit op kan vangen. Andere maatregelen die een ondernemer kan nemen zijn:

- bezuinigen op exploitatie-uitgaven;
- vermindering van gezinsbestedingen;
- zorgen voor extra inkomsten van buiten het bedrijf;
- verkoop van activa (bijvoorbeeld grond);

- aflossingen op leningen tijdelijk stop te zetten of te verlagen;
- het opnemen van extra rekening courant.

Niet alle te nemen maatregelen zijn even ingrijpend en de mogelijkheden verschillen per bedrijf. Het verkopen van activa die essentieel is voor het bedrijf is echt een noodmaatregel met gevolgen voor de productiecapaciteit en continuïteit van het bedrijf. Bezuinigen op de gezinsbestedingen is vaak aan een maximum gebonden. Het opnemen van extra rekening courant is een dure optie. Het uitstellen van aflossingen kan lucht geven en opgevangen worden als er betere jaren volgen. Het is wel zo dat het uitstellen van aflossingen, opnemen van extra rekening courant krediet of het interen op de buffer van liquide middelen de solvabiliteitspositie verslechtert, waardoor het aantrekken van leningen op termijn lastiger zou kunnen worden.

Bijdrage van de overheid

Levensvatbare bedrijven met een tijdelijk liquiditeitsprobleem kunnen bij de gemeente een aanvraag indienen voor een Bbz-lening. Het maximum bedrag is 178.000 euro en de te betalen rente is marktconform. Daarnaast zijn er als gevolg van de economische crisis aanvullende maatregelen getroffen door het Ministerie van LNV in de vorm van een garantieregeling en een adviessubsidie voor bedrijven met liquiditeitsproblemen. Bij de garantieregeling staat de overheid voor 50% van het krediet garant en de bank voor de resterende 50%. Het betreft een tijdelijke garantstelling op leningen van maximaal 850.000 euro voor werkkapitaal om zodoende de acute liquiditeitsproblemen op te lossen. In het geval van de glastuinbouw, waar de nood het hoogst is, betreft dit kostenposten zoals plantgoed, energie en arbeidskosten.

Land- en tuinbouwbedrijven met liquiditeitsproblemen die hun situatie door een adviseur financieel laten doorlichten, krijgen de helft van de kosten met een maximum van 1.500 euro vergoed. Hiervoor moet een beroep gedaan worden op de LNV-subsidieregeling.